

ב. עדויות ותזכירים שהוצגו בפני ועדת החקירה

1. תזכיר "לוחמי חירות ישראל" שנשלח לאונסקו"פ*

26.6.1947

ז. הפתרון החיובי: עצמאות

[...]

ד. בברית עם עמי המזרח-התיכון העצמאי והדמוקרטי.

[...] מול מדיניותו של האימפריאליזם הבריטי, המכוון לפורר את עמי המזרח התיכון, לזרוע פירוד ביניהם, כדי לשלוט עליהם ביתר קלות, אנו מציעים תכנית של שלום:

יוכר איזור המזרח התיכון כאיזור ניטראלי בערבות בינלאומית. יסולקו בסיסי-הצבא הבריטי וה"יועצים" הבריטיים מכל הארצות הללו. תוקם פדראציה איזורית של עמי המזרח התיכון, שלא בחסות הבריטים כדוגמת ה"ליגה הערבית". יהיה כל עם שורר בארצו וכולם יחד מאוחדים לשם עזרה הדדית לפיתוח הארצות, לקידום התרבות החומרית והרוחנית. תהא הפדראציה של עמי המזרח התיכון אבן-פינה לשלום בעולם ולא מכשיר בידי מחרחרי-מדנים ומציתים-מלחמה.

אם תחוסל השפעתו של האימפריאליזם הבריטי, יתמוטטו גם המשטרים האנטי-דמוקרטים של הארצות הללו. השלטון יעבור לידי העמים, שאין להם כל עניין במלחמה, הצמאים לשלום, לחופש מעבדות ומניצול, להתקדמות, לתרבות. במזרח התיכון העצמאי והניטראלי תהיה המדינה העצמאית הארצישראלית חבר שווה-זכויות ושווה-חובות. העם העברי ייתן מכוחו לפיתוח הארצות השכנות ככל שיידרש ועל בסיס של עזרה הדדית. הוא גם יהיה שותף להגנתו של האיזור הזה מפני התקפות מבחוץ.

* מתוך י' ה'ר, במאבק למדינה: המדיניות הציונית בשנים 1936-1948, ירושלים: מרכז זלמן שז"ר, 1996, עמ' 461-467. התפרסם לראשונה: לוחמי חירות ישראל. כתבים, כרך ב, תל-אביב: הוצאת הוועד להוצאת כתבי לח"י, 1960, עמ' 582-587. אנו מודים למרכז זלמן שז"ר על ההרשאה שנתן לנו לפרסם קטע זה.

ה. כוח הקליטה של הארץ

אנו מדברים על קליטה של מיליונים יהודים. ומובנת השאלה המתעוררת אצל אנשים, הבאים לחקור את הבעיה: התוכל הארץ לקלוט המונים רבים כל-כך מבלי להוריד את רמת-החיים ולפגוע במעמדם של תושביה בפועל?

תשובה חלקית על שאלה זו ימצא כל חוקר אובייקטיבי במחקרים ובתכניות של אנשי-המדע האמריקניים רוברט נתן והיס. הם מציעים תכניות לפיתוח הארץ, שתאפשרנה קליטתם של מאות אלפים, מלבד האפשרויות הקיימות ברגע זה. אין להתפלא שהשלטון הזר דחה את התכניות הללו. והוכחנו, שהוא אינו מעוניין בפיתוחה של הארץ. להיפך: הוא מתכן תכניות כיצד למנוע את ההתפתחות. בכיוון זה פעלו כל הפקידים הבריטיים עד הנה. אפשרויות הפיתוח תלויות אפוא קודם כל בסילוק המכשול הפוליטי – השלטון הזר. רק אז אפשר יהיה לבצע תכניות גדולות שתהפוכנה את ארצנו לאחת הארצות המאוכלסות ביותר.

בהזדמנות זו אנו חייבים לציין, כי לפי מחקרים זהירים, ישבו בארץ-ישראל בגבולותיה ההיסטוריים בתקופה הביזנטית ארבעה מיליון תושבים, רובם התפרנסו מחקלאות. אז עדיין לא עמדו לרשותו של עובד האדמה מכונות חקלאיות, וגם לא המחקר המדעי ושיטות העיבוד האינטנסיבי. עתה, משהשגים אלה הם נחלת האיכר, תוכל האדמה לפרנס לפחות מספר זה, אף אם נביא בחשבון את העלייה ברמת-החיים ודרישותיו של עובד-האדמה.

אולם ארץ-ישראל נועדה להיות לא רק ארץ חקלאית. התפתחות-התעשייה בשנים האחרונות מוכיחה כי עתידה ארצנו להיות מרכז תעשייתי חשוב. המפעלים התעשייתיים צמחו כאן על אף הפרעותיו של השלטון הזר, למרות פתיחת הדלתות להתחרות של תוצרת-חוץ ללא-מכס, למרות המכס המוטל על חומרי-גלם. אין ספק, שאם במקומו של השלטון הזר המעכב והמונע יבוא שלטון המעוניין בהתפתחות הארץ, תתקדם אף התעשייה בצעדים מהירים.

עדיין לא נעשתה חקירה גיאולוגית מדויקת כדי לקבוע מה הם האוצרות הטמונים בבטן אדמתנו. ואף התוצאות של המחקרים שנעשו, נשמרים בסוד על ידי השלטון. אולם ידועים האוצרות הכבירים, הטמונים בים המלח. ידוע על אוצרות-נפט, ידוע על מחצבי-מתכת בעבר-הירדן המזרחי. האוצרות המנוצלים משמשים עתה מקור-רווחים לחברות בריטיות. אולם אם יעברו לידי העם, ישמשו מקור פרנסה למאות אלפים.

יש לזכור גם את מצבה הגיאוגרפי של ארץ-ישראל, היושבת בנקודת-החיבור של שלושה קונטיננטים. דרכה ועל-ידה עוברים אורחות-התחבורה החשובים ביותר. לוד היא נקודת-חנייה בשביל מטוסים מארצות הברית למרכז-אסיה. חיפה

עתידה להיות נמל מסחרי גדול. מצבה הגיאוגרפי של הארץ היה עד כה מגרה את היצר של מעצמות חמדניות והביא לה אך צרות. אולם כאשר כוחות אלה יורחקו, תיהפך גם עובדה זו לברכה ולמקור פרנסה בשביל ספנים, בשביל עובדי-טרנספורט, בשביל סוחרים.

גם אילו צר היה המקום, לא היה רשאי שום גורם לשלול מאיתנו את הזכות להציל ולאכסן בארצנו את אחינו, לחלק עמם את פת הלחם הדלה. אולם כל חקירה אובייקטיבית מגלה, כי עוד רב המקום ורבות האפשרויות למאות אלפים ולמיליונים יהודים, שיבואו לארץ לפתחה ולהפרותה משממתה. העבר מוכיח, שככל שגדלה העלייה, כן נפתחו אפשרויות חדשות. רמת החיים לא ירדה, אלא עלתה. כן יהיה גם בעתיד.

ו. בעיית האוכלוסייה הערבית

ידוע מי מעוניין בסכסוך בין העם היהודי לבין הערבים. מי שמבקש הוכחות לכך, שהסכסוך מנופח על ידי השלטון הבריטי למטרותיו האנוכיות - יבדוק את הדוגמא של עיריית ירושלים. במשך שנים רבות התנהלו העניינים המוניציפאליים של בירת הארץ על ידי מועצה נבחרת של אוכלוסיה - יהודים וערבים. אולם השלטון לא יכול היה לסבול את שיתוף-הפעולה הזה, העלול להתרחב גם למקומות אחרים ולשמש הוכחה כי כל חלקי האוכלוסייה יכולים לעבוד יחד לטובת הכלל. נעשו מאמצים מצד השלטון כדי להשבית את השיתוף. ואכן, באביב 1945 עזבו נציגי הערבים את מועצת-העיר. השלטון פיטר גם את החברים היהודים, פיזר את המועצה והעמיד בראש עיריית-ירושלים ועדה ממונה של פקידים בריטיים. בשעת המינוי טען השלטון, כי ההוראה היא זמנית, וקבע ועדת-חקירה לבדיקת המצב וחיפוש מוצא. מאז עברו שנתיים, וועדת הפקידים הבריטיים נהפכה למוסד קבוע. פקידים אלה הראו את זריזותם בקביעת משכורות גבוהות לעצמם, והעלאת מסי-העירייה, אולם לא דאגו כלל לאזרחי העיר ולא שמו לב לדרישותיהם. ירושלים בהנהלה בריטית סובלת ממחסור במים בקיץ וממחסור בחשמל בחודשי-החורף. לא נעשה כלום בשטח החינוך; לא נתגלתה כל דאגה לבעיית הילדים העזובים. כל אזרחי ירושלים סובלים משרירותם של הפקידים הזרים, הדואגים בעיקר למנוע את התפתחותה של העיר, להאטת גידולה.

במדיניותו זו מוצא לו השלטון סיוע בחוגים של ריאקציונרים ערביים, שאף הם חוששים מפני חדירת התרבות והציביליזציה, המהווים סכנה להשפעתם על ההמונים הנחשלים. הארגון "המשפחתי" של החברה הערבית הוא גורם המסייע להשפעתם של "ראשי המשפחות". השלטון ועוזריו הריאקציונריים הצליחו להפיח בליבות הערבים רגשות של פחד ואיבה כלפי היהודים. "מנהיגי" היהודים מצדם,

שהתעלמו מתפקידו המכשיל של האימפריאליזם, מצאו אף הם הסברה נוחה בהדגשת "הסכנה הערבית". הם עצמו את עיניהם ולא ראו כי ה"חרם הערבי" על תוצרת התעשייה העברית אורגן על ידי סוכנים בריטיים. במקום לגלות את מקור הרע כדי להילחם בו ורק בו, באה הסיסמא של החרמת התוצרת הערבית.

השנים האחרונות, שהצטיינו במלחמתה של המחתרת העברית נגד השלטון הזר, גרמו לשינוי מסוים בהשקפותיהם של המוני הערבים. עובדה זו עדיין לא באה לידי ביטוי פומבי רחב, מפני שהתהליך נמצא עדיין בראשיתו ומפני שעודנה חזקה הזיקה "המשפחתית". אולם היא כבר הביאה תוצאות ממשיות של עזרה מצד ערבים לפעולותיה של המחתרת העברית. לא זו בלבד, שערבים – ואף מבין הנכבדים – פתחו בשעת הצורך את פתחי בתיהם ללוחמי המחתרת, לתת להם מנוחה ושמירה. היו גם מקרים של עזרה פעילה מצד ערבים. בכל מקרה לא באה העזרה תמורת תשלום, אלא מתוך אהדה כנה ומתוך רצון לשתף פעולה נגד האויב המשותף. אנו מאמינים, כי עם התפתחות המלחמה נגד האימפריאליזם הבריטי, יתרחב שיתוף-הפעולה לא עם ערביי ארץ-ישראל בלבד, אלא אף עם ערבים מן הארצות השכנות, למען השגת עצמאות לארץ-ישראל ושכנותיה.

אנו מאמינים, כי אחר שתקום המדינה העצמאית של ארץ-ישראל, שתשמש מקום ריכוז ליהודים, לאחר שיסולק השלטון הזר המסית ומפיח-איבה – ישתררו יחסי-ידידות בין כל חלקי האוכלוסייה. הערבים יהיו במדינה הארצישראלית שוויו-זכויות כאזרחים וייהנו מעצמאות תרבותית, שתיתן להם אפשרות לפתח את יצירתם המקורית ולהשתתף בחיים התרבותיים של העם הערבי הגדול.

המדינה תדאג לחינוך הנוער הערבי בשפתו הלאומית, כשם שתדאג לחינוך הנוער העברי. הערבים ישתתפו בחיים הפוליטיים של המדינה בהתאם למספרם בארץ ובהתאם לכשרונותיהם. ההתפתחות הכלכלית של הארץ תביא לידי ביטול המחיצות. פועלים ערבים יהיו חברים באגודות המקצועיות, שיקיפו את כל פועלי הארץ. רמת-החיים של כל חלקי האוכלוסייה תשתווה. המיליונים המרובים, המוצאים עתה למשטרה ולבתי-הסוהר ולכלכלת פקידים בריטיים – יוצאו בעתיד לחינוך, לבריאות, לבניינים ציבוריים ולפיתוח הארץ. שביתת עובדי הדואר והטלגרף באפריל 1946 ושביתת עובדי-הצבא בקיץ זה היא הוכחה נוספת, כי שני חלקי האוכלוסייה נעשקים ומנוצלים על ידי השלטון הזר והם יכולים לשתף פעולה בעת הצורך.

אנו מאמינים, כי האוכלוסייה הערבית בארץ-ישראל תשמש גשר לשיתוף-פעולה בין היהודים והארצות השכנות. לא תיתכן השתלטות ומדיניות-דיכוי של היהודים ביחס לערבים. היהודים הם עם דמוקרטי באופיו. בכל מקום בעולם, עמדו היהודים בשורות הראשונות של הלוחמים לשוויו-זכויות של כל האזרחים,

נגד העריצות והדיכוי. משטר השנוא עליהם בכל מקום לא יקימו היהודים בארצם. קרבנות הרדיפות לא ייהפכו לרודפים בארצם. הם גם לא ירצו, כי חלק מן האוכלוסייה יהיה בלתי-מרוצה וישמש סיבה להתערבות מן החוץ. ייתכן כי ימצאו חוגים מסוימים בין הערבים, אשר לא ירצו לחיות בשכנות עם יהודים מסיבה זו או אחרת. זה ייתכן בשנים הראשונות, בשים לב להסתה שנזרעה עד כה על ידי האימפריאליסטים הבריטיים ועוזריהם. אם ערבים אלה יעדיפו מרצונם הטוב להתיישב בארצות השכנות, הסובלות ממחסור באוכלוסים, יהיו גבולות הארץ פתוחים לפניהם. גבולות הארץ יהיו גם פתוחים באותה שעה לכניסתם של מאות אלפי היהודים בארצות המזרח התיכון, החיים עתה בתנאים של ניוון ורדיפות, נתונים ללחץ המשטרים הריאקציוניים, הקיימים היום בארצות אלו. דוגמאות לחילופי-אוכלוסין אחרי המלחמה האחרונה ראינו בין ארצות ידידותיות כגון: בין פולין לבין הרפובליקות של בילורוסיה ואוקראינה, וכן בין פולין לרפובליקה הצ'כוסלובקית. תרופה זו עשויה להיות מועילה גם בארצנו, אם חלק מן האוכלוסייה יעדיף לוותר מרצונו הטוב על תנאי-החיים במדינה הארצישראלית המתפתחת, וירצה לחיות במדינה ערבית טהורה [...]

ה. אלימינציה של פתרונות אחרים

בשנים האחרונות הוצעו הצעות רבות לפתרון הבעיה הארץ-ישראלית. לא נתעכב על הצעות הממשלה הבריטית - קנטוניזציה, פדראליזציה וכו' - שכוונתן ברורה לכל: להשאיר את השלטון בארץ-ישראל בידי בריטניה.

אולם יש הצעות, המטעות את דעת הקהל בברק החיצוני שלהן ונראות כמתקבלות על הדעת. שתיים הן ההצעות מסוג זה, שזכו לידי תשומת-לב מצד אלה הדואגים לעתיד הארץ: א. מדינה דו-לאומית. ב. חלוקת הארץ למדינות נפרדות של יהודים וערבים.

אנו דוחים, ומבקשים גם את הגורמים המתעניינים בבעיית הארץ לדחות, את שתי התכניות הללו.

א. מדינה דו-לאומית

אילו היתה כוונתה של התכנית הזאת להדגיש, כי במדינה הארצישראלית העצמאית יחיו מלבד היהודים גם אזרחים מבני עם אחר, שייחנו משוויון-זכויות מלא - היה בכך קביעת עובדה נכונה, שלא ימצאו חולקים עליה. אולם מציעי התכנית רואים בה פתרון ליחסים בין היהודים והערבים בהווה ובעתיד, שלא על בסיס של מלחמה נגד השלטון הזר; הן היא צריכה לשמש בסיס לחלוקת השלטון בין שני חלקי-האוכלוסייה במדינה שתקום. על פי רוב מציעים מצדדי התכנית שוויון

בשלטון: כלומר חלוקת התפקידים ברשות המחוקקת וברשות המוציאה לפועל – חלק כחלק, מבלי להביא בחשבון את היחס המספרי של האוכלוסייה. אין להתפלא, שההצעה לא מצאה מצדדים בין הערבים. עתה, כאשר לפי הסטאטיסטיקה הרשמית הם מהווים רוב בארץ, הרי הסכמתם לשוויון בשלטון נראית כויתור מצידם. ההצעה מותנית בהסכמתם לעלייה יהודית רחבה, שתשנה ללא ספק את היחס המספרי של חלקי-האוכלוסייה. ומה הן הערובות, כי לאחר שיהודים יהוו רוב, הם לא ידרשו בקורת של ההסכם הזה? הערבים חוששים, כי מציעי התכנית מתכוונים אך לצוד אותם במלכודת וכעבור זמן הם יסתמכו על עקרון הרוב הדמוקרטי ויתבעו רוב בשלטון בשביל הרוב באוכלוסייה.

אם ההצעה מותנית בהסכמתם של הערבים – והרי זו כוונתה – אין לה סיכויים להגשמה. כי הסיסמא של מדינה דו-לאומית תתנפץ אל סלע המציאות כבר ברגע שיבואו לדון בבעיית-העלייה. מציעי-התכנית מבין היהודים מתכוונים לפתוח את שערי הארץ בפני עלייה גדולה. ואילו הערבים – אם ידונו בתכנית זו – ירצו להשיג על ידה סטאטוס-קוו ביחס המספרי של חלקי האוכלוסים, כלומר: הפסקת העלייה. אין ספק, שהם יתייחסו באי-אמון גמור למליצותיהם של אנשים, הרוצים להשיג מטרה מסוימת על ידי העלמתה. ניסוח מפורש של התביעה הלאומית המינימלית-מכסימלית של היהודים תזכה בוודאי לאמון גדול יותר.

הסיסמא של חלוקה שווה בשלטון היא גם אנטי-דמוקרטית. כי היא קובעת, שתפקידי השלטון יחולקו לא לפי רצון האוכלוסייה ולא לפי כשרונם של המועמדים, אלא על פי סימני-היכר גזעיים. אין להבין, למשל, מדוע לא יוכל להיות במדינה הארצישראלית העצמאית מיניסטר לתיכון כלכלי השייך לעם הערבי, אם ימצא מוכשר לתפקיד זה – במקרה שלפי ההסדר "הדו-לאומי" צריך תפקיד זה להיות שמור בשביל יהודים דווקא. אין זה מן הנמנע שבמדינה הארצישראלית העצמאית תהיינה קיימות מפלגות פוליטיות אחידות, כלומר – של יהודים וערבים יחד: מפלגה סוציאליסטית, מפלגת שמרנים וכדומה. ייתכן, שהמפלגה הסוציאליסטית, לדוגמא, תזכה בניצחון בבחירות ותתבקש להרכיב ממשלה, העקרון "חלוקה שווה בשלטון" יחייב חלוקת התיקים לפי השייכות הגזעית, בעוד שיתכן, כי ימצאו יותר יהודים מתאימים למילוי התפקידים, או להיפך.

לפעמים מביאים דוגמאות לחיזוק ההצעה הזאת. אך כל הדוגמאות אינן מתאימות למצב בארץ-ישראל: לא הדוגמא של צ'כוסלובקיה ולא הדוגמא של יוגוסלביה. בצ'כוסלובקיה יושבים שני עמים שלמים, כל אחד בארצו. לצ'כים אין ארצות מחוץ לארצם וכן לסלובקים. כל אחד מהם שולט בארצו ושניהם מאוחדים במדינה אחת על ידי שלטון מרכזי. המצב בארץ-ישראל הוא אחר. ערביי ארץ-ישראל אינם עם מיוחד. הם חלק מן העם הערבי הגדול, שארצותיו מחולקות על

ידי גבולות רק בגלל התערבות זרים ובגלל התחרות שבין שושלות ה"שליטים". לעם היהודי אין ארץ אחרת מלבד זו. הוא עדיין איננו מרוכז בארצו. מיליונים מחכים לתורם להתיישב בה. הם יתיישבו בכל חלקי הארץ, בכל פינה שוממה, שאפשר להפרותה. לערבים בארץ-ישראל לא יהיו אפוא גבולות טריטוריאליים כמו לסלובקים בצ'כוסלובקיה. גם ביוגוסלביה היחס בין חלקי האוכלוסייה הוא סטאטי. לסרבים, לקרואטים, לסלובנים אין שטחים ואין אחים מחוץ לגבולות הפדראציה היוגוסלבית. בצ'כוסלובקיה שמלפני המלחמה האחרונה לא היו הגרמנים הסודטים יחידה מדינית אדמיניסטרטיבית נפרדת כמו הסלובקים, אף כי הם היו מיעוט ניכר במדינה. ההצעה של מדינה דו-לאומית בארץ-ישראל היא סיסמא מופשטת שאינה פותרת את בעיית הארץ ואף לא את בעיית העם העברי [...]